

Landsbygds- och skärgårdssäkring i Norrtälje kommun

Rapport innehållande förslag på hur landsbygd- och skärgårdsperspektiv kan införas som obligatorisk del i kommunens tjänsteutlåtanden

Innehåll

Landsbygds- och skärgårdssäkring i Norrtälje kommun	1
Rapport innehållande förslag på hur landsbygd- och skärgårdsperspektiv kan införas som obligatorisk del i kommunens tjänsteutlåtanden.....	1
Sammanfattning	2
Introduktion.....	3
Syfte.....	4
Nationell landsbygdspolitik och lokal implementering	5
Metod.....	7
Landsbygdssäkring.....	8
Landsbygdsbedömningsmetoder	9
Rimlighet och rådighet	12
Landsbygds- och skärgårdsfrågorna i Norrtälje kommun.....	13
Samråd med landsbygds- och skärgårdsrådet.....	15
Slutsatser.....	18
Referenser	21
Bilaga 1. Samråd med landsbygdsrådet.....	24
Bilaga 2. Samråd med skärgårdsrådet	26
Bilaga 3. Samråd med analysgruppen för stärkta landsbygdsperspektiv.....	29
Bilaga 4. Begrepp och definitioner.....	31
Bilaga 5. Vägledning för landsbygds- och skärgårdssäkring i Norrtälje kommun	33

Sammanfattning

Rapporten tillhörande uppdraget: *landsbygds- och skärgårdsperspektivet ska införas som en obligatorisk del i kommunens tjänsteutlåtanden* tar sin utgångspunkt i den nationella landsbygdspolitiken och behovet av att landsbygds- och skärgårdsområden beaktas i politiskt beslutsfattande och offentlig verksamhet.

Norrtälje kommun står inför utmaningen att väva in landsbygds- och skärgårdsperspektivet i all sin planering och policyutveckling för att främja en hållbar och inkluderande tillväxt.

Syftet med rapporten är att utforska och definiera vad landsbygdssäkring innebär och hur det kan implementeras i Norrtälje kommun. Genom att använda både primärdata från dialoger med lokala råd och sekundärdata från nationella policydokument och tidigare forskningsstudier, syftar rapporten till att ge förståelse för hur landsbygdssäkring kan stärka kommunens policy och praxis.

Rapporten presenterar en analytisk modell som utvärderar effektiviteten i befintliga politiska åtgärder och program med avseende på deras förmåga att adressera landsbygds- och skärgårdsområdenas specifika behov och förutsättningar. Denna analys bekräftar att landsbygdssäkring kan leda till mer jämlika och effektiva utgångar genom att systematiskt ta hänsyn till landsbygds- och skärgårdsområdenas unika situationer och utmaningar.

Baserat på analysen pekar rapporten ut flera nyckelområden där Norrtälje kommun har potential att förbättra sin hantering, inklusive utveckling av policydesign, genomförande av noggranna konsekvensanalyser och förstärkning av sektorövergripande samarbete. Rapporten avslutas med konkreta rekommendationer för hur kommunen kan förstärka integrationen av landsbygds- och skärgårdsperspektiv i sin verksamhet. Förslagen inkluderar bland annat att regelbundet genomföra konsekvensanalyser för nya policyer, upprätta permanenta samrådsprocesser med lokala råd, och implementera riktade utbildningsprogram för kommunens anställda för att öka medvetenheten om och kunskapen om landsbygd- och skärgårdsområdenas specifika frågor.

Introduktion

Genom ett allt för stort fokus på generella åtgärder och lösningar samt bristande samordning mellan sektorer och administrativa nivåer har politiken inom ett antal områden främst utformats utifrån de täta miljöernas förutsättningar. Lösningar och modeller som fungerar i täta miljöer har många gånger inte fått avsedd, eller i vissa fall till och med motsatt, effekt i gles eller mycket gleslandsbygd [...]¹

Ovanstående citat är ett utdrag från propositionen SOU 2017/18:179: En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder, vilket belyser vikten av att samhället arbetar med att stärka landsbygdsperspektivet i offentliga verksamheter. Denna proposition understryker behovet av att politiken och beslutsprocesserna anpassas för att tillgodose de unika behoven och förutsättningarna i både täta och glesa områden. Det är väsentligt att komma ihåg att olika platser har olika förutsättningar och utmaningar, vilket kräver att lämpliga lösningar utvecklas och anpassas till varje specifikt område.

Norrtälje kommun, definierad som en tätortsnära landsbygdskommun nära en stad enligt Tillväxtverkets analys från 2021², står inför en rad utmaningar som kräver strategiska åtgärder för att främja en mer hållbar och inkluderande utveckling. I Norrtälje kommun finns en unik kombination av värdefull jordbruksmark, lockande geografiskt läge, bevarade av kultur- och naturmiljöer, ett blomstrande föreningsliv och ett diversifierat näringsliv³. För att förvalta och utveckla de möjligheter och tillgångar som landsbygd- och skärgårdsområdena erbjuder, samt för att upprätthålla en positiv befolkningsutveckling, är det avgörande att kommunen tydligt tar hänsyn till landsbygds- och skärgårdsområdenas behov i sina beslut och planer. Genom att synliggöra potentiella konsekvenserna av olika beslut för landsbygd- och skärgårdsområdena och genom att kontinuerligt arbeta för att underlätta för medborgare att leva, arbeta och bo i landsbygds- och skärgårdsområden kan det bidra till att hela kommunens framtidsutsikter stärks.

¹ SOU 2017/18:179. En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop. Stockholm: Elanders. Tillgänglig: [En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop \(regeringen.se\)](#)

² Tillväxtverket. Städer och landsbygd [Städer och landsbygder - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#)

³ Norrtälje kommun 2024. Översiktsplan 2050. Tillgänglig: [Översiktsplan 2050 \(norrtalje.se\)](#)

I verksamhetsplanen för Norrtälje kommun 2024 utformades därför av kommunstyrelsen⁴, ett uppdrag till näringsliv- och etableringsenheten: *att ta fram förslag på hur landsbygd- och skärgårdsperspektiv kan införas som obligatorisk del i kommunens tjänsteutlåtanden*. Uppdraget från kommunstyrelsen reflekterar behovet av att integrera landsbygds- och skärgårdsperspektivet på ett mer systematiskt sätt i kommunens beslutsprocesser och verksamheter för att främja en mer hållbar och inkluderande utveckling i alla delar av kommunen. Uppdraget utgår ifrån målområde 2 i Norrtälje kommuns mål- och budget för 2024–2026 som säger att "Norrtälje kommun ska vara en landsbygdsvänlig och serviceinriktad kommun – som sätter invånaren först"⁵.

Denna rapport inleds med en orientering av den nationella landsbygdspolitiken för att sedan presentera en översikt över vad landsbygdssäkring innebär samt andra typer av landsbygdsbedömningsmetoder och organisatoriska strukturer inom olika kommuner i Sverige.

Resultatet tar sedan avstamp i det kommunala landsbygds- och skärgårdsprogrammet och Norrtälje kommuns nuvarande organisatoriska strukturer för att driva arbetet med landsbygdsperspektiv. Därefter redovisas fördjupande dialoger först med det kommunala landsbygdsrådet, det kommunala skärgårdsrådet samt den nationella analysgruppen⁶ för stärkta landsbygdsperspektiv.

I den avslutande delen formuleras slutsatser och rekommendationer för hur Norrtälje kommun kan arbeta för att stärka landsbygds- och skärgårdsperspektivet i organisationen, genom att sammanfatta huvudpunkterna och ge konkreta förslag ges vägledning för framtida åtgärder och strategier. I bilaga 5 redovisas sedan förslag till vägledning för landsbygds- och skärgårdssäkring av kommunala beslut.

Syfte

Syftet med rapporten är att föreslå metoder och vägledning för hur Norrtälje kommun kan införa landsbygds- och skärgårdsperspektivet i kommunala

⁴ Norrtälje kommun 2023. "Verksamhetsplan för kommunstyrelsen 2024." Antaget av kommunstyrelsen 2023-12-04. Tillgänglig på:

<https://forum.norrtalje.se/committees/kommunstyrelsen/mote-2023-12-04#agendaTabContent>

⁵ Norrtälje kommun 2023. Mål- och budget för Norrtälje kommun 2024–2026. Antaget av kommunfullmäktige 2023-06-26. Tillgänglig: [protokollsutdrag-med-handlingar-avseende-ss88-kf-mal-och-budget-2024-pdf \(norrtalje.se\)](#)

⁶ Tillväxtverket 2023. [Ny analysgrupp lyfter landsbygdernas perspektiv - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#)

tjänsteutlåtanden samt föreslå kompletterande åtgärder för att stärka landsbygds- och skärgårdsperspektivet i Norrtälje kommun.

Nationell landsbygdspolitik och lokal implementering

År 2008 uttryckte Sveriges regering behovet av en förbättrad strategi för att främja utvecklingen i Sveriges landsbygder. Det betonades att politiska åtgärder var nödvändiga för att omvandla landsbygdernas potential till hållbar tillväxt och ökad sysselsättning. Regeringen underströk vikten av att integrera ett landsbygdsperspektiv i all politik och att främja sektorsövergripande samarbeten för att skapa mervärden. En arbetsgrupp ledd av statssekreterare från närings- och jordbruksdepartementet tillsattes för att fokusera på strategiskt viktiga frågor för landsbygdernas utveckling, vilket skulle stärka regeringens beslutsunderlag med konsekvensanalyser specifikt för landsbygderna⁷.

Runt 2011/2012 föreslog dåvarande landsbygdsminister Eskil Erlandsson ett koncept han kallade för Flataklocksmodellen, uppkallad efter Sveriges geografiska mittpunkt. Modellen innebar att all politik som påverkar landsbygderna skulle analyseras med avseende på hur den specifikt påverkar livsvillkoren i Flataklocken, såsom sysselsättningsmöjligheter och boendeförhållanden. Målet var att säkerställa att regeringens politik stämde överens med landsbygdsdepartementets mål att stärka framtidsutsikter och tillväxt i hela landet⁸.

Landsbygdsperspektiv handlar i grunden om att omfamna betydelsen av geografi – och människorna som befolkar den. Om att förstå utmaningar och ha förmåga att ge kraft åt utvecklingspotentialen i landsbygder. Genom att synliggöra hur behov och lösningar skiftar mellan olika platser kan ett stärkt landsbygdsperspektiv också fungera som katalysator för arbetet med Agenda 2030. Som helhet bör arbetet med landsbygdsperspektiven drivas långsiktigt och på initiativ från ledningen⁹.

I propositionen SOU 2017:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop presenteras en ambitiös vision för en sammanhållen landsbygdspolitik som syftar till att säkerställa en livskraftig landsbygd med jämlika möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd. Detta förslag innebär en betoning på att integrera landsbygdernas intressen och

⁷ Klimat- och näringslivsdepartementet. (2009). En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (Skr. 2008/09:167). Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2009/03/skr.-200809167/>

⁸ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Lärdomar från kommuner och regioner - Del 2. Östersund: Tillväxtverket, s. 9

⁹ Tillväxtverket. (2023). Vägledning för livskraftiga landsbygder. [Vägledning för livskraftiga landsbygder - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se/vagledning-for-livskraftiga-landsbygder)

behov i planeringen och genomförandet av alla politiska åtgärder och program på nationell nivå.

För närvarande pågår en revidering av tidigare landsbygdspolitik där målet är att lämna en samlad landsbygdspolitik proposition. I propositionen ska regeringen sammanfatta vad den gjort under mandatperioden, lägga fram nya förslag till riksdagen och peka ut fortsatt inriktning för politiken¹⁰. Tillväxtverket har inom ramen för landsbygdspolitik ett uppdrag från regeringen att stärka arbetet mot det landsbygdspolitiska målet. För detta har Tillväxtverket bland annat tagit fram en publikation med vägledning för livskraftiga landsbygder. Innehållet svarar även upp mot ambitionerna i den regionala utvecklingspolitiken där en nationell strategi för hållbar regional utveckling pekar på behovet av att stärka det territoriella perspektivet hos aktörer på olika nivåer¹¹. I detta sammanhang har Tillväxtverket även ett särskilt uppdrag att fördjupa och förstärka satsningarna på hållbar utveckling inom ramen för regional tillväxt.

I den nationella strategin för hållbar regional utveckling 2021–2030 understryker regeringen vikten av att anpassa insatser till de skiftande förutsättningarna på olika platser. Regeringens målsättning är att maximera utvecklingspotentialen i hela landet, vilket kräver ett flexibelt och dynamiskt tillvägagångssätt där lokala särdrag och möjligheter står i centrum för planeringsprocessen. Genom att noggrant beakta de unika förhållandena som råder i olika delar av landet, kan strategin effektivt bidra till en robust och inkluderande tillväxt för alla regioner¹².

En studie genomförd av WSP, på uppdrag av Tillväxtverket undersöker sambandet mellan ett platsbaserat perspektiv och hållbar utveckling genom en analys av internationell forskning, grålitteratur och intervjuer med praktiker. Trots begränsad forskning finns flera samband mellan hållbarhet och livskraftiga landsbygder, dock med varierande fokus och tolkningar. Studien framhäver behovet av att ta hänsyn till platsers olika förutsättningar samt förståelse för att begreppet hållbar utveckling har olika innebörder i olika sammanhang. Vidare betonas vikten av att förstå målkonflikter utifrån bygdens framtid och att arbeta bort den urbana normen för att göra hållbar utveckling mer konkret inom ramen för regional utveckling och livskraftiga landsbygder. Framtida insatser måste vara

¹⁰ Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. (2023). Landsbygdernas framtid är Sveriges framtid. Hämtad från <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/11/landsbygdernas-framtid-ar-sveriges-framtid/>

¹¹ Tillväxtverket (2022) Vägledning för livskraftiga landsbygder. Pub.nr.: 0389. ISBN 978-91-89255-54-8. [Vägledning för livskraftiga landsbygder \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se/vagledning-for-livskraftiga-landsbygder)

¹² Finansdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet (2020) Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Skr. 2020/21:133. [Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491811/1601619)

lokalt anpassade för att säkerställa landsbygdernas utvecklingspotential i Sveriges strävan mot ett hållbart samhälle¹³.

I denna kontext blir det tydligt att kommuner och regioner spelar en avgörande roll i att implementera och anpassa den nationella landsbygdspolitiken till sina specifika förhållanden. Det är genom lokal förankring och engagemang som landsbygdsperspektivet kan omvandlas från en politisk målsättning till konkreta åtgärder och resultat som gynnar människorna och landsbygds- och skärgårdsområdena¹⁴.

Metod

Insamling av data utfördes genom en kombination av primär- och sekundärdata. Primärdata samlades in genom ledamöter i det kommunala landsbygdsrådet och skärgårdsrådet, representanter från råden bidrog med sina perspektiv och synpunkter kring landsbygdernas och skärgårdarnas behov och utmaningar.

Under hösten 2023 tillsattes en analysgrupp för stärkta landsbygdsperspektiv via landsbygdsnätverket och Tillväxtverket. I gruppen ingår representanter från Hela Sverige ska leva, region Norrbotten, Länsstyrelsen Västerbotten, Varbergs kommun, Torsta gård, Sveriges lantbruksuniversitet och unga på landsbygden. Genom samråd med analysgruppen för stärkta landsbygdsperspektiv kunde ytterligare expertkunskap inhämtas för att fördjupa förståelsen av ämnet.

Sekundärdata samlades in genom litteraturstudier. Tillväxtverkets metodstöd för landsbygdsutveckling¹⁵ fungerade som en vägledning och struktur för att analysera och förstå landsbygdernas behov och möjligheter. Vid sidan om detta användes även regeringens samlade landsbygdspolitik som en viktig källa för att förstå den övergripande politiska ramen och de strategier som formulerats för landsbygdernas utveckling.

Genom att kombinera både primär- och sekundärdata från relevanta källor möjliggjordes en omfattande och mångfacetterad förståelse för landsbygdernas och skärgårdarnas behov och förutsättningar. Denna breda metodologiska

¹³ WSP. (2023). Hållbarhet och livskraftiga landsbygder – Samband, målkonflikter och synergier. Tillväxtverket.

<https://tillvaxtverket.se/download/18.3409dae11877922a0407a3d9/1682320816138/H%C3%A5llbarhet%20och%20landsbygder.pdf>

¹⁴ WSP. "Hållbarhet och livskraftiga landsbygder – Samband, målkonflikter och synergier."

Tillväxtverket. 2023. Tillgänglig online:

<https://tillvaxtverket.se/download/18.3409dae11877922a0407a3d9/1682320816138/H%C3%A5llbarhet%20och%20landsbygder.pdf>

¹⁵ Tillväxtverket. (n.d). Livskraftiga landsbygder. [Livskraftiga landsbygder - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://tillvaxtverket.se)

ansats lade grunden för en nyanserad och välgrundad analys av ämnet, vilket i sin tur utgjorde basen för de slutsatser och rekommendationer som presenteras i rapporten. Med dessa metoder som grund utforskas härnäst definitionen av landsbygdssäkring.

Landsbygdssäkring

Landsbygdssäkring är ett tillvägagångssätt som syftar till att säkerställa att behoven och intressena hos människor, företag och samhällen på landsbygderna tas hänsyn till och integreras i utformningen och genomförandet av politik och program¹⁶.

I praktiken innebär det att organisationer ser till att beslut och åtgärder som vidtas på nationell, regional eller lokal nivå tar hänsyn till de särskilda förhållandena och utmaningarna som finns på landsbygderna. Det handlar om att undvika att politik och program enbart utformas utifrån stadscentrerade perspektiv och i stället ta hänsyn till de unika förhållandena och behoven på landsbygderna¹⁷.

Begreppet kan ha olika namn i olika länder, som rural proofing, maaseutuvaikutusten arviointi eller rural lens, men grundtanken är densamma – att se till att landsbygdernas behov och intressen beaktas i beslutsprocessen. Genom att tillämpa landsbygdssäkring strävar myndigheter efter att skapa mer rättvisa och effektiva politiska åtgärder som gynnar både stad och land¹⁸.

I den internationella litteraturen används begreppet "rural proofing", rural proofing är en systematisk process för att granska de troliga effekterna av politik, program och initiativ på landsbygdsområden på grund av deras specifika omständigheter eller behov (till exempel gleshet i befolkning och sämre infrastrukturnätverk). Kort sagt kräver det att politiker "tänker på landsbygderna" när de utformar politiska ingripanden för att förhindra negativa konsekvenser för landsbygdsområden. Om det bestäms att en politik kan ha olika – negativa - effekter på landsbygdsområden jämfört med stadsområden, bör politiken justeras för att eliminera dem¹⁹.

¹⁶ Tillväxtanalys 2016. Landsbygdspolitik och landsbygdssäkring – i Finland, Norge, Storbritannien och Kanada, s. 10

¹⁷ Tillväxtanalys 2016. Landsbygdspolitik och landsbygdssäkring – i Finland, Norge, Storbritannien och Kanada, s. 10

¹⁸ Tillväxtanalys 2016. Landsbygdspolitik och landsbygdssäkring – i Finland, Norge, Storbritannien och Kanada, s. 10

¹⁹ Atterton, J. "Analytical Overview of Rural Proofing Approaches and Lessons Learned. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/enrd/sites/default/files/background_paper-rural_proofing-jane_atterton_220127.pdf; Bollman, R. D., & Reimer, B. (2020). What is rural? What is rural policy?

Såväl landsbygd som stad spelar en avgörande roll i samhället och är ömsesidigt beroende av varandra. Trots detta råder det i dagens Sverige en obalans i maktstrukturen där staden ofta gynnas på landsbygdernas bekostnad²⁰. Staden framställs ofta som symbolen för framsteg, möjligheter och modernitet medan landsbygderna kan bli lidande av denna snedvridna bild. Det är viktigt att bryta den urbana normen eftersom det påverkar vilka områden som prioriteras och hur samhället utformas. Att säkerställa en rättvis representation och beaktning av både landsbygd och stad i kommunens planering och beslutsfattande är nödvändigt för att skapa ett mer jämlikt och balanserat samhälle²¹.

Genom att prioritera landsbygdssäkring kan en mer rättvis fördelning av resurser och möjligheter mellan landsbygd och stad främjas. Landsbygdssäkring är inte bara till fördel för dem som väljer att bo utanför städerna, utan det gagnar hela kommunen. En livfull och aktiv landsbygd är en förutsättning för att skapa ett robust och tryggt samhälle med bland annat en lokal livsmedelsförsörjning²².

Genom att aktivt stödja landsbygds- och skärgårdssäkring kan kommunen effektivisera processerna för att främja en livskraftig och hållbar landsbygd- och skärgård. Detta innebär att säkerställa tillgång till nödvändiga resurser och infrastruktur, främja lokal företagsamhet och entreprenörskap samt skapa förutsättningar för ett rikt kulturliv och social gemenskap i hela kommunen²³.

Landsbygdsbedömningsmetoder

I det här avsnittet redogörs för olika verktyg och metoder som används av kommuner och regioner för att integrera landsbygds- och skärgårdsperspektiv i sina verksamheter.

I Sveriges kommuner och regioner finns en mångfald av organisatoriska strukturer och arbetssätt som syftar till att fokusera på landsbygderna- och skärgårdarnas behov och utmaningar. Landsbygdsforskaren Patrik Cras har tidigare undersökt kommuner och regioners sätt att arbeta med ett stärkt landsbygdsperspektiv. Detta har mynnat ut i två delrapporter med rubriken "att sätta fokus på landsbygder". Rapporterna tar sikte på att utforska och föreslå

What is rural development policy? In M. Vittuari, J. Devlin, M. Pagani, & T. G. Johnsson (Eds.), *The Routledge Handbook of Comparative Rural Policy* (pp. 9–26). Oxon: Routledge.

²⁰ Syssner, Josefina (red.), *Nya visioner för landsbygden*, Linnefors förlag, [Boxholm], 2018 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-156421>, s. 149

²¹ Rönnblom, M. (2014). *Ett urbant tolkningsföreträde? En studie av hur landsbygd skapas i nationell policy*. Jönköping: Jordbruksverket.

²² Örebro kommun 2019. Riktlinjer för landsbygdssäkring.

²³ Tillväxtanalys. (2016). *Landsbygdssäkring och landsbygdspolitik - I Finland, Norge, Storbritannien och Kanada*. Östersund: Tillväxtanalys.

praktiska metoder för att införa landsbygdsperspektiv som en integrerad del av kommunernas och regionernas verksamheter och beslutsprocesser. Genom att lyfta fram olika arbetssätt och metoder för landsbygdsbedömning och genom att formulera principfrågor för att guida organisationer i detta arbete, syftar rapporterna till att bidra till en mer effektiv och målinriktad landsbygds- och skärgårdssäkring²⁴.

När rapporterna jämfört organisatoriska strukturer och arbetssätt som sätter landsbygder i fokus med varandra är det övergripande strategiarbetet det mest frekvent förekommande. På kommunal nivå prioriteras landsbygdsperspektivet ofta i översiktsplaneringen, medan det på regional nivå integreras i den regionala utvecklingsstrategin. Det finns dock ingen studie som visar på i vilken utsträckning landsbygderna-och skärgårdsområden faktiskt beaktas i olika strategiska dokument och planer. Därför kan det inte automatiskt antas att strategiarbeten utgör den mest betydelsefulla delen av landsbygdsarbetet i kommuner och regioner²⁵.

Rapporten "att sätta fokus på landsbygder", del 1 visar att en metod som används relativt frekvent är att tillsätta en särskild tjänst som ansvarar för landsbygdsfrågor. Det är dock betydande skillnader mellan kommunerna när det gäller hur mycket resurser som avsätts för denna funktion. För vissa kommuner är det en mindre del av tjänsten, medan det för andra handlar om en heltidsposition med specifikt fokus på landsbygdsfrågor²⁶.

I rapporten nämns det metoder som används mer sällan, dessa inkluderar medborgarbudget och landsbygdsssäkring. Medborgarbudget innebär att invånare i ett område får möjlighet att vara delaktiga i diskussioner och beslut kring hur kommunens ekonomiska resurser kan användas på bästa sätt i just det området. Landsbygdsssäkring innebär att det genomförs strukturerade konsekvensbedömningar inför beslut. Enligt rapporten har dessa arbetssätt än så länge använts i liten omfattning, trots att de sägs tillämpas av vissa²⁷.

Rapporten "att sätta fokus på landsbygder", del 2 belyser forskarna olika arbetssätt och metoder för landsbygdsbedömning inom kommuner och regioner. Rapporten observerar att landsbygdsintegrering som politisk strategi behöver

²⁴ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Så gör kommuner och regioner - Del 1. Tillväxtverket, s.3

²⁵ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Så gör kommuner och regioner - Del 1. Tillväxtverket, s. 19

²⁶ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Så gör kommuner och regioner - Del 1. Tillväxtverket, s. 19

²⁷ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Så gör kommuner och regioner - Del 1. Tillväxtverket, s. 26

anpassas till specifika sammanhang. Slutsatserna av rapporten är inte baserade på en bedömning av effekterna av olika arbetssätt, utan snarare en analys av hur involverade tjänstepersoner och politiker upplever dem²⁸.

Studien sammanfattas genom att formulera sju principfrågor som en organisation, vilka strävar efter att införa en geografisk bedömning kan överväga i utformningen av sina arbetssätt. Svaren på nedanstående principfrågor behöver inte vara enkla "antingen eller", utan olika typer av landsbygdsbedömningar kan utföras parallellt.

Nedan presenteras de sju principfrågorna:

1. Verksamhetsnära eller bred bedömning?

Verksamhetsnära bedömningar fokuserar på primära mål och hur geografiska aspekter påverkar dessa. Breda bedömningar inkluderar konsekvenser av beslut utöver verksamhetens primära mål.

2. Generell eller platsspecifik bedömning?

Platsspecifika bedömningar fokuserar på konkreta platser och deras påverkan. Generella bedömningar analyserar hur politiska beslut kan påverka olika geografiska områden.

3. Strategisk eller operativ bedömning?

Strategiska bedömningar tar hänsyn till geografiska aspekter vid utarbetande av strategier och planer. Operativa bedömningar analyserar organisatoriska frågor med geografiska aspekter.

4. Konsekvensanalys eller policydesign?

Konsekvensanalys identifierar effekter av beslut medan policydesign fokuserar på att utforma politiska lösningar. Att integrera landsbygdsaspekter i policydesignen kan vara mer proaktivt än att enbart genomföra konsekvensanalyser.

5. Behov av landsbygdsbedömning beroende på ärendets dignitet?

²⁸ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygger: Så gör kommuner och regioner - Del 1. Tillväxtverket, s. 3

Landsbygdsbedömningar kan vara rutinmässiga eller aktiveras för ärenden med särskild dignitet. Balansen mellan att reservera bedömningen för stora beslut och att göra den till en rutinmässig process är viktig.

6. Organisering av landsbygdsbedömningen?

Landsbygdsbedömning bör integreras i rutiner och processer, stöttas av expertis och följas upp för att vara effektiv.

7. Vilken typ av kunskap ska ligga till grund för landsbygdsbedömning?

Landsbygdsbedömningar kan baseras på vetenskaplig kunskap, medborgardialog, politiska värderingar samt fronesis och métis, som representerar erfarenhetsbaserad och situationsanpassad kunskap.

Rapporten menar däremot att i praktiken kräver landsbygdsbedömning en blandning av olika typer av kunskap och en anpassning till specifika situationer. Tjänstepersoners bedömningar påverkas av både geografisk kunskap, personliga erfarenheter och politiska överväganden. Landsbygdsbedömning är således en komplex process som involverar både kunskap och politiska beslut²⁹.

Rimlighet och rådighet

I ovanstående rapporters analys av kommunala strategier för landsbygdspolitik framträder begreppen rimlighet och rådighet som centrala för att förstå och adressera de unika förutsättningarna i landsbygds- och skärgårdsområdena. Begreppet rimlighet refererar till vad som är en acceptabel nivå av service och infrastruktur i landsbygds- och skärgårdsområden. Det är enligt rapporten ett avgörande verktyg för att balansera förväntningar och realiteter i politisk planering, där resurser och befolkningstäthet varierar kraftigt jämfört med tätare urbaniserade områden³⁰.

Rådighet å andra sidan, beskriver kommunens faktiska kontroll eller makt över resurser och beslutsfattande. Detta begrepp är särskilt relevant när kommuner hanterar frågor där de inte är huvudmän, såsom kollektivtrafik eller markanvändning där markägandet kan vara privat eller statligt. Denna begränsning av "rådighet" innebär ofta att kommunerna måste navigera i

²⁹ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Lärdomar från kommuner och regioner - Del 2. Östersund: Tillväxtverket, ss. 49–52

³⁰ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Lärdomar från kommuner och regioner - Del 2. Östersund: Tillväxtverket, ss. 17–18

komplexa juridiska och administrativa landskap för att genomföra policyer och program³¹.

Studierna visar att en stor utmaning ligger i att hitta effektiva strategier för att implementera rimliga nivåer av service som är justerade efter de lokala förutsättningarna, samtidigt som kommunerna erkänner och hanterar begränsningarna i kommunal rådighet. Det kräver en innovativ inställning där traditionella arbetsmetoder omprövas och anpassas till de specifika kraven i mindre tätbefolkade områden³².

Till exempel, möjligheten att tillhandahålla kulturella och rekreativa tjänster som musikundervisning kan vara begränsad i glesbefolkade områden på grund av få deltagare och bristande infrastruktur. Samma problematik gäller för fysiska projekt som att bygga lekplatser eller infrastrukturprojekt där kommunen inte äger marken³³. Detta kräver inte bara kreativa lösningar³⁴ utan också samverkan med andra myndigheter och privata markägare för att övervinna dessa hinder³⁵.

Landsbygds- och skärgårdsfrågorna i Norrtälje kommun

Nedanstående avsnitt ger en översikt över nuvarande organisatoriska strukturer och arbetssätt i Norrtälje kommun för hantering av landsbygds- och skärgårdsfrågor.

I Norrtälje kommun, finns idag ett strategiskt kommunövergripande landsbygds- och skärgårdsprogram som antogs 19 mars 2018³⁶, med tillhörande

³¹ Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Lärdomar från kommuner och regioner - Del 2. Östersund: Tillväxtverket, ss. 17–18

³² Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Lärdomar från kommuner och regioner - Del 2. Östersund: Tillväxtverket, ss. 17–19

³³ Se exempel: Varbergs kommun. (2020). *Landsbygdsstrategi: Underlag för dialog om landsbygdsstrategi för Varbergs kommun*. Varberg: Varbergs kommun, s.17

³⁴ Se exempel på lösningar när kommersiella aktörer inte anser det vara lönsamt att bygga nytt, även om det finns en efterfrågan: Staxäng, M. (2019). Det måste gå, vi tar inte ett nej för ett nej: När civilsamhället går in och bygger bostäder på landsbygden [Självständigt arbete i landsbygdsutveckling, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land]. EX0797. https://stud.epsilon.slu.se/14292/7/staxang_m_190225.pdf, se även exempel från Voullerim för att möta utmaningen att byn behöver inflyttning: Smart Rural 21 Project. (2020). Smart Village Strategy of Vuollerim. Preparatory Action for Smart Rural Areas in the 21st Century. European Commission. [Microsoft Word - Voullerim_Strategi Vuollerim ver 3_20201215 \(smarrural21.eu\)](#).

³⁵ Se exempel: Varbergs kommun. (2020). *Landsbygdsstrategi: Underlag för dialog om landsbygdsstrategi för Varbergs kommun*. Varberg: Varbergs kommun, s.17

³⁶ Norrtälje kommun 2018. Sveriges populäraste landsbygd: Norrtälje kommuns landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogram. Antaget av kommunstyrelsen 2018-06-11. Tillgänglig: [Sveriges-popularaste-landsbygd-norrtalje-kommuns-landsbygds--och-skargardsutvecklingsprogram-2018.pdf](#)

handlingsplan som antogs av kommunstyrelsen 3 oktober 2018³⁷. Landsbygds- och skärgårdsprogrammet med tillhörande handlingsplan framtogs via medborgardialoger runt om i kommunen. Varje nämnd med tillhörande förvaltning fick därefter utdelat specifika ansvarsområden för genomförandet av åtgärderna.

En uppföljning av handlingsplanen utfördes under 2022 som visade att enbart 3 av 54 åtgärder ej hade genomförts³⁸. I en fråga om revidering ansågs inte detta vara ett behov under 2022–2023, det togs i stället fram fortsatt viktiga prioriterade områden, dessa är:

1. Bredband
2. VA-frågan
3. Besöksnäring
4. Markinventering/Markpolicy
5. Laddstolpar – Hållbarhetsarbetet

I handlingsplanens allmänna direktiv och förhållningssätt framkommer tydligt att det finns en inriktning för hur kommunen systematiskt och allsidigt ska belysa olika perspektiv samt samhällsekonomiska konsekvenser i samband med beslut som rör landsbygd och skärgårdsområden³⁹.

Förutom det mer fokuserade landsbygds- och skärgårdsprogrammet finns även enligt lag en kommunal översiktsplan som pekar ut riktningen för hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen för Norrtälje kommun är för närvarande under revidering och planeras antas under hösten 2024. Översiktsplanen omfattar hela kommunens geografiska territorium.

I Norrtälje kommuns organisation finns även en tjänsteperson dedikerad för att arbeta med landsbygds- och skärgårdsfrågorna. Landsbygds- och skärgårdsutvecklaren ingår under kommunens näringslivsenhet.

Förutom strategiska dokument och tjänstemannaansvar i organisationen har Norrtälje kommun tillsatt två externa samverkansorgan. Ett landsbygdsråd och ett

³⁷ Norrtälje kommun 2018. Handlingsplan för landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogrammet. Antaget av kommunstyrelsen 2018-10-03. Tillgänglig: [handlingsplan-landsbygds-och-skargardsutveckling-2030.pdf \(norrtalje.se\)](#)

³⁸ Detta redovisades till kommunalrådsberedning, landsbygds- och skärgårdsråd samt kommunkoncernledningen och finns samlat i ett internt arbetsdokument.

³⁹ Norrtälje kommun 2018. Handlingsplan för landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogrammet. Antaget av kommunstyrelsen 2018-10-03. Tillgänglig: [handlingsplan-landsbygds-och-skargardsutveckling-2030.pdf \(norrtalje.se\)](#), s. 7

skärgårdsråd som ska fungera som remissinstanser till kommuner i frågor som rör landsbygds- och skärgårdsutveckling.

Näringsliv- och etableringsenhetens budget innehåller även landsbygds- och skärgårdsinriktade budgetposter: medel till landsbygds- och skärgårdsråd, medel till Leader Stockholmsbygd⁴⁰, medel till landsbygds- och skärgårdsutvecklingspeng, medel till utbyggnad av bredband, medel till utförande av åtgärder från handlingsplanen för landsbygds- och skärgårdsutveckling. Det finns även flertal budgetposter för exempelvis samverkansavtal med skärgårdskommunerna i region Stockholm, samverkansavtal med lokala företagare för näringslivsutveckling och samverkansavtal för utveckling inom gröna näringar. Förutom detta finns också ett särskilt stöd anläggningsbidrag till utbyggnad av gång- och cykelvägar på landsbygd, denna budgetpost ligger däremot under samhällsbyggnadskontoret.

Förutom de specifika strategiska dokument och tjänstemannaresurser som är inriktade på landsbygds- och skärgårdsfrågor, är det viktigt att notera att Norrtälje kommun också har andra strategier och policydokument som kan ha relevans för landsbygds- och skärgårdsområden, även om de inte är direkt riktade till dem. Det råder också arbete inom andra förvaltningar och kontor som adresserar landsbygds- och skärgårdsområdena men som inte nämns i ovanstående avsnitt.

Samråd med landsbygds- och skärgårdsrådet

Inför framtagande av rapporten fördes samråd med landsbygds- och skärgårdsrådet som fick ge sina perspektiv på hur kommunen kan arbeta med landsbygds- och skärgårdssäkring.

Landsbygdsrådet

Landsbygdsrådet bildades efter att kommunen antagit landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogrammet för Norrtälje kommun, 2018. Syftet med landsbygdsrådet är att fungera som en remissinstans och ett språkrör mellan den offentliga organisationen och civilsamhället. Landsbygdsrådet sammanträder minst 4 gånger per år. Vid år 2024 års första sammanträde (16 februari) diskuterades vad som är särskilt viktigt i kommunens arbete med stärkt

⁴⁰ Leader är en metod för landsbygdsutveckling som initierades av EU år 1991. Denna metod bygger på lokal förankring och initiativkraft samt främjar samverkan mellan lokala organisationer, företag och det offentliga. Genom Leader ges möjlighet att söka stöd till utvecklingsprojekt som syftar till att uppnå målen i leaderområdets strategi. Detta innebär att utvecklingen av en plats främst sker genom engagemang och samarbete från de som bor och verkar där, inklusive individer, föreningar, lokala företag och andra organisationer.

landsbygds- och skärgårdsperspektiv därefter tillsattes även ett extrainkallat landsbygdsråd för att specifikt samråda kring landsbygdsring (11 april).

Under samrådsprocessen med landsbygdsrådet framkom ett antal betydelsefulla empiriska resultat som belyser viktiga aspekter av landsbygds- och skärgårdsområdenas utmaningar och potential. Landsbygdsrådet framhävde behovet av att betrakta kustsamhällen som egna livsmiljöer snarare än bara transitpunkter, med fokus på att undvika försumpning och främja utveckling till gagn för invånarna.

En central punkt som betonades var tillgängligheten till samhällsservice, såsom skolor och vårdcentraler, som avgörande för att skapa en attraktiv livsmiljö på landsbygderna. Det underströks att samordning och sektorövergripande samverkan är nödvändiga för att uppnå ett helhetsperspektiv och möta de specifika behoven i landsbygds- och skärgårdsområden.

Vidare betonades vikten av att inkludera landsbygds- och skärgårdsperspektiv i beslutsprocesser, inklusive etableringsprojekt, genom noggranna undersökningar för att säkerställa relevanta och effektiva investeringar. Landsbygdsrådet betonade att beslutsprocesserna bör vara inkluderande och genomtänkta för att gynna hela befolkningen. Engagemang och förståelse för landsbygds- och skärgårdsperspektiv hos kommunala tjänstepersoner ansågs vara avgörande och bör integreras tidigt i planeringsprocessen för att undvika negativa effekter.

Säkerhetsaspekter som brandtjänster och civilberedskap lyftes också fram som kritiska för att hantera kriser i landsbygds- och skärgårdsområden på ett effektivt sätt och för att förebygga sårbarheter i systemet.

För att främja en hållbar utveckling och locka till inflyttning poängterades betydelsen av att främja befintliga fördelar och resurser i landsbygds- och skärgårdsområden. Att skapa förutsättningar för ungdomar och unga familjer att bosätta sig och trivas på landsbygderna ansågs vara en central del av att främja en hållbar utveckling i landsbygds- och skärgårdsområden.

Slutligen framhölls vikten av att tillmäta invånarnas perspektiv och behov betydelse i kommunala beslut, samt att säkerställa att landsbygds- och skärgårdsperspektivet genomsyrar det dagliga arbetet genom utbildning och engagemang hos kommunala tjänstepersoner.

Skärgårdsrådet

Skärgårdsrådet är ett samverkansforum som har funnits betydligt längre tillbaka i tiden än landsbygdsrådet. I skärgårdsrådet sitter representanter från öar med 10

eller fler fastboende, skärgårdshandlarna, SIKO, skärgårdarnas trafikantförbund, Rådmansö-Frötuna företagarförening och Blidö-frötuna skärgårdsförening mellan det offentliga och civilsamhället. Skärgårdsrådet sammanträder också minst 4 gånger per år.

Baserat på empiriska resultat från samråd med det kommunala skärgårdsrådet (11 april) framkom flera centrala punkter för att säkra landsbygds- och skärgårdsutvecklingen i Norrtälje kommun. För det första betonades behovet av en djupare förståelse för och hänsyn till skärgårdens specifika villkor och behov i kommunens beslutsprocesser och åtgärder. Genom att involvera lokala aktörer och invånare med djup platskunskap kan beslut bättre anpassas till skärgårdens unika förutsättningar.

För det andra pekades behovet av investeringar i utbildning och kompetensutveckling för politiker och tjänstepersoner ut för att öka förståelsen för skärgårdens specifika förhållanden och behov. Detta skulle möjliggöra mer välgrundade beslut som tar hänsyn till hela kommunens omfattning, inklusive skärgården.

Vidare framhölls vikten av att anpassa upphandlingar och tjänster till skärgårdens specifika förutsättningar för att säkerställa tillgänglighet och kommunikation även under utmanande förhållanden, såsom isbildning under vintertid

För att förbättra samordningen och effektiviteten i kommunens arbete med skärgårdsutveckling föreslogs tillsättandet av en skärgårdskoordinator. Denna roll skulle fungera som en central kontaktperson och samordnare för skärgårdsfrågor och säkerställa att skärgårdsboendes behov tas tillvara på ett effektivt sätt.

För att landsbygds- och skärgårdsråden ska kunna fylla en mer aktiv och meningsfull roll föreslogs även att de organiseras som diskussionsforum för lokala utmaningar och lösningar. Det betonades också vikten av att integrera landsbygds- och skärgårdsperspektiven i råden för att säkerställa att lokala behov bättre adresseras.

Slutligen framhölls vikten av att kommunikationen och representationen av skärgårdens specifika villkor och behov förbättras för att motverka den urbana normen och osynliggörandet av icke-urbana platser. Genom att öka kunskapen och förståelsen för båtkommunikationer kan kommunen också bättre företräda skärgårdens intressen gentemot regionen.

Slutsatser

Det följande kapitlet granskar Norrtälje kommuns nuvarande organisatoriska strukturer och arbets sätt avseende landsbygds- och skärgårdsfrågor och analyserar dess konsekvenser samt ger förslag till utveckling av framtida arbete. I bilaga 5. *Vägledning för landsbygds- och skärgårdssäkring i Norrtälje kommun* ges ett förslag till vägledning för landsbygds- och skärgårdssäkring, som komplement till landsbygds- och skärgårdssäkring av kommunala beslut föreslås även mer proaktiva åtgärder som presenteras nedan. Åtgärderna har framtagits dels utifrån samrådsprocessen med landsbygdsrådet och skärgårdsrådet dels utifrån vad tidigare forskning kommit fram till.

Konsekvensanalys eller policydesign?

Norrtälje kommun har vidtagit flera åtgärder för att stärka landsbygds- och skärgårdsperspektivet, inklusive tillsättning av särskilda tjänster, framtagande av strategier och öronmärkt budget. Trots detta återstår utmaningar, särskilt att säkerställa att landsbygds- och skärgårdsperspektiv integreras strukturellt i beslutsprocessen. En viktig poäng är att enbart fokusera på säkring och konsekvensanalys kan leda till ett reaktivt förhållningssätt där endast konsekvenser identifieras. I stället är det avgörande att integrera landsbygds- och skärgårdsbedömning som en del av designprocessen för att öppna upp för åtgärdsförslag i stället för att bara redovisa konsekvenser.

För att uppnå detta är en rekommendation att genomföra en grundlig genomlysning av befintliga processer och rutiner för att identifiera brister och utmaningar. Det inkluderar att kartlägga var landsbygds- och skärgårdsperspektivet behöver integreras mer fullständigt. Genom att arbeta proaktivt med landsbygds- och skärgårdsbedömningar som en del av designprocessen kan kommunen öppna upp för att ta fram åtgärdsförslag i stället för att bara reagera på konsekvenser⁴¹.

Strukturellt arbets sätt – intern och extern samverkan

För att säkerställa att landsbygds- och skärgårdsperspektivet integreras fullt ut i beslutsfattandet och verksamheten är det avgörande att skapa en mer integrerad och samordnad struktur för samverkan både internt och externt. Detta kan adressera utmaningen med fragmenterat informationsflöde och samarbete mellan olika delar av kommunen och externa intressenter.

⁴¹ Se exempel: Region Kronoberg 2019. Hållbarhetssäkring. [Gröna Kronoberg - Hållbarhetssäkring \(regionkronoberg.se\)](https://regionkronoberg.se)

För att möta lokala utmaningar och utvecklingspotentialer behöver Norrtälje kommun fokusera på förvaltningsövergripande arbete och samverkan. Detta eftersom landsbygd- och skärgårdsfrågor berör likväl skola och utbildning såsom VA-frågor. Genom att involvera alla relevanta förvaltningar och avdelningar kan kommunen säkerställa att landsbygds- och skärgårdsfrågor integreras i alla aspekter av beslutsfattande och verksamhet. Detta kan skapa en enhetlig inriktning och målbild för kommunens arbete med landsbygds- och skärgårdsfrågor.

För att konkretisera detta föreslås inrättandet av ett förvaltningsövergripande samverkansorgan som regelbundet samlar berörda tjänstepersoner från kommunens olika enheter och bolag. Genom regelbundna samtal kan kommunen diskutera kommande beslut, pågående ärenden och aktuella utmaningar relaterade till landsbygds- och skärgårdsfrågor. Detta kan säkerställa att landsbygds- och skärgårdsperspektivet integreras i vardagen för alla inblandade och främja en gemensam förståelse och vision för landsbygds- och skärgårdsfrågor inom organisationen⁴².

Som komplement till detta bör kommunen även stärka den externa samverkan genom att ta initiativ till att etablera mer lokalt förankrade samverkansorgan. Genom att arbeta närmare med lokala intressenter kan kommunen fånga upp lokala behov, utmaningar och utvecklingsmöjligheter för att effektivt möta de specifika förhållandena på platsen⁴³.

Landsbygds- och skärgårdskompetens

En av de sista principfrågorna som tas upp i rapporten ”att sätta fokus på landsbygder” berör vikten av att landsbygdsbedömningar grundas på erfarenhet- och situationskunskap. Det betonas att för att uppnå detta mål behöver organisationen arbeta aktivt med att bygga upp den relevanta kunskapen bland sina medarbetare genom utbildning och kompetensutveckling.

För att säkerställa att organisationen har den nödvändiga landsbygds- och skärgårdskompetensen är det avgörande att investera i utbildning och kompetensutveckling för medarbetarna. Genom att öka förståelsen för

⁴² Se exempel från Värmdö kommun som via Värmdö skärgårdspaket upprättat både internt och externt samverkansforum: Värmdö kommun 2022. Mål- och budget 2023–2026.: se även exempel på bygdelots i Falu kommun, likt en företagslots. Falu kommun 2022. Bygdelots Falu kommun. [Bygdelots Falu kommun - Startside \(falun.se\)](#)

⁴³ Se exempel: Örnsköldsviks kommun 2020. Beslutsförslag, samverkansavtal Bygdsam 2020–2023. Antaget av kommunstyrelsen 2020-01-10.; Bergman, Hanna 2021. Tillsammans för en levande landsbygd. Examensarbete inom samhällsbyggnad.

landsbygds- och skärgårdsområdenas specifika behov och utmaningar kan medarbetarna bättre bedöma hur beslut och verksamhetsprocesser påverkar dessa områden.

Utbildningen bör omfatta ämnen som landsbygds- och skärgårdsutveckling, samhällsplanering, ekonomi, resursförvaltning samt kommunikation och samverkan med lokalbefolkning och intressenter. Det är viktigt att utbildningen är kontinuerlig och anpassad till organisationens behov och utveckling, med regelbundna fortbildningar och workshops för att hålla medarbetarna uppdaterade om aktuell forskning och bästa praxis.

En konkret åtgärd är att erbjuda både teoretisk- och platsbaserad utbildning för att ge medarbetarna en bredare förståelse för och kännedom om landsbygds- och skärgårdsområdenas verklighet och behov. Genom att prioritera utbildning och kompetensutveckling kan organisationen inte bara stärka sitt landsbygd- och skärgårdsperspektiv utan också öka sin förmåga att leverera kvalitativ service till alla delar av samhället.

Referenser

Atterton, J. (n.d.). Analytical overview of rural proofing approaches and lessons learned. European Network for Rural Development.

https://ec.europa.eu/enrd/sites/default/files/background_paper-rural_proofing-jane_atterton_220127.pdf.

Bergman, H. (2021). Tillsammans för en levande landsbygd. Examensarbete inom samhällsbyggnad.

Bollman, R. D., & Reimer, B. (2020). What is rural? What is rural policy? What is rural development policy? In M. Vittuari, J. Devlin, M. Pagani, & T. G. Johnsson (Eds.), *The Routledge handbook of comparative rural policy* (pp. 9–26). Routledge.

Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Så gör kommuner och regioner - Del 1. Tillväxtverket.

Cras, P., & Wahlström, N. (2021). Att sätta fokus på landsbygder: Lärdomar från kommuner och regioner - Del 2. Tillväxtverket.

Falu kommun 2022. Bygdelots Falu kommun. [Bygdelots Falu kommun - Startside \(falun.se\)](https://www.falun.se).

Finansdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet (2020) Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Skr. 2020/21:133. [Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 - Regeringen.se](https://www.regeringen.se)

Klimat- och näringslivsdepartementet. (2009). En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (Skr. 2008/09:167). Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2009/03/skr.-200809167/>

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. (2023). Landsbygdernas framtid är Sveriges framtid. Hämtad från <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/11/landsbygdernas-framtid-ar-sveriges-framtid/>

Norrtälje kommun. (2018). Handlingsplan för landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogrammet. <https://norrtalje.se/handlingsplan-landsbygds-och-skargardsutveckling-2030.pdf>.

Norrtälje kommun. (2018). Sveriges populäraste landsbygd: Norrtälje kommuns landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogram. <https://norrtalje.se/sveriges-popularaste-landsbygd-norrtalje-kommuns-landsbygds--och-skargardsutvecklingsprogram-2018.pdf>.

Norrtälje kommun. (2023). Mål- och budget för Norrtälje kommun 2024–2026. <https://norrtalje.se/protokollsutdrag-med-handlingar-avseende-ss88-kf-mal-och-budget-2024-pdf>.

Norrtälje kommun. (2023). Verksamhetsplan för kommunstyrelsen 2024. <https://forum.norrtalje.se/committees/kommunstyrelsen/mote-2023-12-04#agendaTabContent>.

Norrtälje kommun. (2024). Översiktsplan 2050. <https://norrtalje.se/oversiktsplan-2050>.

Region Kronoberg (2019). Hållbarhetssäkring. Gröna Kronoberg - Hållbarhetssäkring. <https://regionkronoberg.se>.

Rönblom, M. (2014). Ett urbant tolkningsföretade? En studie av hur landsbygd skapas i nationell policy. Jordbruksverket.

SOU 2017/18:179. En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop. Elanders. <https://regeringen.se/sou-201718179>

Staxäng, M. (2019). Det måste gå, vi tar inte ett nej för ett nej: När civilsamhället går in och bygger bostäder på landsbygden [självständigt arbete i landsbygdsutveckling, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land]. EX0797. https://stud.epsilon.slu.se/14292/7/staxang_m_190225.pdf. Städer och landsbygder.

Syssner, Josefina (red.), *Nya visioner för landsbygden*, Linnefors förlag, [Boxholm], 2018 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-156421>

Tillväxtanalys. (2016). Landsbygdssäkring och landsbygdspolitik - I Finland, Norge, Storbritannien och Kanada. Tillväxtanalys.

Tillväxtverket (2022) Vägledning för livskraftiga landsbygder. Pub.nr.: 0389. ISBN 978-91-89255-54-8. [Vägledning för livskraftiga landsbygder \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se)

Tillväxtverket. (2024). Ny analysgrupp lyfter landsbygdernas perspektiv. (n.d.).

Tillväxtverket. (n.d) Städer och landsbygd [Städer och landsbygd - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://tillvaxtverket.se).

Tillväxtverket. (n.d.). Metodstöd för livskraftiga landsbygder: Begrepp för landsbygder. <https://tillvaxtverket.se/begrepp-for-landsbygder>.

Varbergs kommun. (2020). *Landsbygdsstrategi: Underlag för dialog om landsbygdsstrategi för Varbergs kommun*. Varberg: Varbergs kommun.

Värmdö kommun (2022). Mål- och budget 2023–2026.

WSP. (2023). Hållbarhet och livskraftiga landsbygder – Samband, målkonflikter och synergier. Tillväxtverket.

<https://tillvaxtverket.se/download/18.3409dae11877922a0407a3d9/1682320816138/H%C3%A5llbarhet%20och%20landsbygder.pdf>

Örebro kommun. (2019). Riktlinjer för landsbygdssäkring. Örebro: Örebro kommun.

Örnsköldsviks kommun (2020). Beslutsförslag, samverkansavtal Bygdsam 2020–2023. Antaget av kommunstyrelsen 2020-01-10.

Bilaga 1. Samråd med landsbygdsrådet

Landsbygdsrådet betonade flera nyckelaspekter för att stärka landsbygds- och skärgårdsperspektivet i beslutstagningsprocesserna för Norrtälje kommun. Dessa inkluderade:

Kustsamhällen och deras utveckling

”I Norrtälje kommun, där landsbygd och skärgård möts, finns kustsamhällen som en unik geografisk mellanposition”.

Ovan är ett direktcitat från ledamot i landsbygdsrådet. Det betonades att kustsamhällen bör betraktas som egna livsmiljöer och inte bara som transitpunkter. Det framkom att försummelse av perspektivet av kustsamhället riskerar att centrala utmaningar inom kommunen missas. Kustsamhällets egna behov av utveckling och tillvaratagande av deras områden måste prioriteras för deras eget välmående. Ett exempel som diskuterades var Rävsnäs, där fokus tidigare legat på att upprätthålla en stor hamn för godstransport utan att tillräckligt väga in behoven hos dess invånare, såsom tillgång till parkering och tillgänglighet till lokala faciliteter.

Tillgänglighet till samhällsservice och inkludering i beslutsprocesser

Det identifierades flera viktiga aspekter som bör beaktas för att skapa attraktiva livsmiljöer på landsbygderna, inklusive tillgängligheten till samhällsservice såsom skolor, vårdcentraler och butiker. Samordning av beslut på olika nivåer och sektorers samverkan framhölls också som en viktig faktor. Det underströks även att större beslut, särskilt de som påverkar landsbygds- och skärgårdsområdena, bör inkludera ett bredare perspektiv som omfattar både direkta och indirekta påverkningar på områdena.

Engagemang, beredskap och främjande av resurser

Diskussionen betonade vikten av att alla kommunens tjänstepersoner bör involveras i en ökad förståelse och engagemang för landsbygds- och skärgårdsperspektiv. Konsekvensanalyser för landsbygderna bör integreras tidigt i beslutsprocessen för att undvika oavsiktliga negativa effekter. Vidare framställdes beredskapsfrågor, såsom brandtjänster och civilberedskap, som avgörande för att säkerställa säkerheten och förhindra sårbarheter. Landsbygdsrådet framhävde även vikten av att stärka befintliga fördelar och resurser i områdena för att locka till inflyttning och skapa en hållbar utveckling.

Boende, vardagsliv och lokalsamhällets sammanhållning

Det betonades hur viktigt det är att skapa förutsättningar för ungdomar och unga familjer att vilja bosätta sig och verka där, genom att kommunen aktivt arbetar med bostadsförsörjning, infrastruktur och samhällsservice. Att främja gemenskap och samarbete inom lokalsamhällen är en central del av att skapa en levande och trivsamt landsbygds- och skärgårdsmiljö. Genom att stödja lokala initiativ och projekt kan kommunen bidra till att stärka sammanhållningen och attraktionskraften hos landsbygds- och skärgårdsområden.

Bilaga 2. Samråd med skärgårdsrådet

Kunskap, kompetens och organisering

Under samrådet lyfte skärgårdsrådet fram en stark oro över den bristande förståelsen för skärgårdens specifika villkor och behov inom kommunens beslutsprocesser och åtgärder. Rådet påpekade att den geografiska uppdelningen mellan fastlandet och öarna skapade en orättvisa, där öarna riskerade att hamna i skuggan av de fasta landsdelarna när det gällde satsningar och utvecklingsinsatser.

Rådet identifierade tillgänglighet och kommunikation under vintertid som en av de mest påtagliga utmaningarna, särskilt när isbildning begränsar möjligheterna till passbåtstrafik. Det framhövdes att tillgänglig statistik inte alltid återspeglade de verkliga behoven och att ett mer kontextbaserat tillvägagångssätt krävdes för att identifiera och adressera de specifika utmaningarna som öborna mötte.

Skärgårdsrådet föreslog att kommunen skulle samarbeta närmare med lokala aktörer och invånare som besitter djup platskunskap. Vikten av att lyssna på och involvera öborna i beslutsprocessen betonades, för att kunna hitta lösningar som är anpassade till skärgårdens unika kontext.

En viktig del i att stärka kompetensen hos både politiker och tjänstepersoner diskuterades, med fokus på att öka förståelsen för skärgårdens specifika villkor och behov. Rådet föreslog att kommunen skulle investera i utbildning och kompetensutveckling för att säkerställa att beslutsfattare har den nödvändiga kunskapen för att fatta välgrundade beslut som gynnar alla delar av kommunen, inklusive skärgården.

Rådet föreslog även att kommunen skulle ta ett mer aktivt ansvar för att säkerställa att upphandlingar och tjänster som erbjuds på öarna är anpassade till skärgårdens unika förutsättningar, såsom krav på isgående båtar under vintertid.

Samarbete mellan kommunens förvaltningar

Skärgårdsrådet påpekade att det upplevs som att det finns en bristande samordning inom den interna kommunala organisationen, där tjänstepersoner och nämnder inte samarbetade effektivt kring skärgårdsfrågor. Därför föreslogs det att en samordnande skärgårdskoordinator skulle inrättas, liknande den befintliga rollen för näringslivsfrågor. En skärgårdskoordinator skulle bidra till att förbättra samordningen och effektiviteten i kommunens arbete med

skärgårdsutveckling och stöd till skärgårdsboende, genom att agera som en central kontaktpunkt och samordnare för skärgårdsfrågor.

Förtydligande av landsbygdsrådet och skärgårdsrådets roll

Det framkom tydligt från samrådet att det fanns en stark önskan om att förbättra och förtydliga rollen för både skärgårdsrådet och landsbygdsrådet. Råden upplevs mest som informationsmottagare från kommunala tjänstepersoner, och det fanns en utbredd uppfattning om behovet av mer konkret handling för att motivera människor att aktivt delta i råden. Rådet föreslog att råden skulle organiseras mer som diskussionsforum i aktuella frågor, där kunskap och erfarenheter tas tillvara för att diskutera och föreslå lösningar på lokala utmaningar. Råden borde även ta itu med frågor på ett mer konkret sätt och integrera landsbygds- och skärgårdsperspektiven i diskussionerna.

Genom att göra detta kunde råden bli mer meningsfulla för invånarna och leda till märkbara resultat som var positiva för människorna i landsbygds- och skärgårdsområden. Konkreta exempel, såsom isbildning exemplifierades för råden att diskutera för att adressera specifika utmaningar och arbeta fram praktiska lösningar. Detta skulle bidra till att öka engagemanget och delaktigheten bland rådets medlemmar och skapa en känsla av att råden verkligen påverkade och bidrog till förbättringar i samhället.

Kommunens roll gentemot regionen i frågor angående infrastruktur

En av de mest påtagliga utmaningarna för skärgårdsutvecklingen är den geografiska beskaffenheten hos skärgården, vilket innebär långa transporttider och höga transportkostnader. Infrastrukturen och dess kommunikationer utgör en central del för att möjliggöra ett liv på öarna. En viktig observation från skärgårdsrådet var att regionen har ansvaret för infrastrukturen, där menade rådet att behovet av att kommunen har tillräcklig kunskap om båt-kommunikationer för att kunna fungera som en effektiv medlare gentemot regionen i yttranden och andra relevanta frågor.

Förslaget från skärgårdsrådet var att det skulle erbjudas utbildning till kommunens tjänstepersoner och politiker som innefattade en analys av de olika behoven av båt-kommunikationer. Detta skulle ge en djupare förståelse för de specifika utmaningarna och möjligheterna inom området och stärka tjänstepersoners förmåga att företräda skärgårdens intressen gentemot regionen.

Skärgårdsrådet menade att genom att öka kunskapen och förståelsen för båt-kommunikationer skulle kommunen bättre kunna identifiera behov, utvecklingsmöjligheter och eventuella brister inom infrastrukturen för att kunna

agera proaktivt och effektivt för att förbättra förutsättningarna för skärgårdsboende.

Kommunikation

Skärgårdsrådet underströk också geografins inverkan på öarnas möjligheter och behov och därmed vikten av att kommunicera öarnas unika förutsättningar och behov på ett adekvat sätt, särskilt när det gällde kartmaterial och annan visuell representation. Skärgårdsrådet ser som avgörande att lyfta fram öarna som egna samhällen med sina specifika villkor och behov för att motverka den urbana normen som tenderade att osynliggöra icke-urbana platser.

Bilaga 3. Samråd med analysgruppen för stärkta landsbygdsperspektiv

Analysgruppen "Stärkta landsbygdsperspektiv" initierad av Landsbygdsnätverket och Tillväxtverket, har som mål att stödja offentliga aktörer i att förstärka landsbygdsperspektivet i sina verksamheter. Med fokus på erfarenhetsutbyte och lärande består gruppen av representanter från olika sektorer såsom myndighet, länsstyrelse, region, kommun, akademi, näringsliv och civilsamhälle. Ordförande för gruppen är Jan Owe-Larsson, som även är regionråd och ordförande i trafik- och samhällsplaneringsnämnden i Östergötland. Gruppen arbetar utifrån Tillväxtverkets metodstöd för livskraftiga landsbygder, vilket innefattar verktyg för att stärka landsbygdsperspektivet i offentliga verksamheter, och en del av arbetet fokuserar på att testa och utveckla detta metodstöd.

Utifrån analysgruppen tillsattes under våren även en arbetsgrupp för att diskutera hur, rent konkret en organisation kan arbeta med förstärkta landsbygds- och skärgårdsperspektiv, med utgångspunkt i Norrtälje kommuns uppdrag. I arbetsgruppen ingick en representant från Torsta AB, Varbergs kommun och Hela Sverige ska leva. Arbetsgruppen har fått likt, landsbygdsrådet och skärgårdsrådet titta på ett utkast till rapport och därefter kommit med synpunkter.

I samrådsprocessen har arbetsgruppen betonat behovet av att konkretisera genomförandet av integreringen av landsbygds- och skärgårdsperspektiv i Norrtälje kommun. Arbetsgruppen såg som avgörande att formulera specifika åtgärder och initiativ som kan implementeras för att stärka detta perspektiv i kommunens verksamheter. Arbetsgruppen diskuterade vikten av att inte enbart följa en traditionell checklista för genomförande av uppdrag, utan i stället utmana den genom att fokusera på problemställningar och behoven i det aktuella området. Detta innebär att se över hur olika perspektiv och lösningar kan integreras för att möta de specifika behoven i Norrtälje kommun.

Inriktningen i kommande arbete bör vara att identifiera och utforska möjligheter som olika perspektiv kan bidra till. I stället för att bara fokusera på problem och konsekvenser av att inte anta ett visst perspektiv, bör fokus ligga på de positiva effekterna och lösningarna som kan uppnås genom att integrera det.

Arbetsgruppen uppmanade också till att utmana synen på kompetens genom att inte bara se till att alla har den, utan även att den finns där den behövs. Det kan innebära att inkludera representanter från olika områden och samhällssektorer i processer och beslutsfattande för att säkerställa en mer heltäckande och relevant kunskap.

För att kunna utforska och implementera olika lösningar behövs medel för att avsätta medel för test och experiment. Att ha en "testbudget" gör det möjligt att pröva och utvärdera olika metoder och initiativ innan de genomförs på bred front. Därmed uppmanade arbetsgruppen till att skapa utrymme för öppen dialog och delning av idéer och erfarenheter samt att kontinuerligt utvärdera och ha beredskap att anpassa strategier baserat på feedback och resultat.

Vidare diskuterade arbetsgruppen vikten av att lyfta fram fördelarna och morötterna för att implementera olika perspektiv och åtgärder, i stället för att bara fokusera på konsekvenser och repressalier. Genom att skapa en engagerande berättelse som betonar de unika fördelarna och möjligheterna med att arbeta för Norrtälje kommun, kan organisationen öka förståelsen och stödet för integreringen av landsbygds- och skärgårdsperspektiv.

Slutligen, för att säkerställa att dialogen leder till konkreta resultat och handlingar, föreslog arbetsgruppen att det finns personer med verklig makt och befogenhet vid samverkansforum och diskussioner. Detta kommer att säkerställa att dialogen leder till konkreta resultat och åtgärder som gynnar både invånare och kommunen som helhet.

Bilaga 4. Begrepp och definitioner

Glesa landsbygdskommuner. Mer än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden. Majoriteten av kommunens befolkning har mer än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.

Landsbygder. Landsbygder i plural – det är viktigt att poängtera att det finns olika platser med olika förutsättningar

Landsbygdsbedömning. Landsbygdsbedömning är ett arbetssätt för att systematiskt synliggöra, integrera och ta hänsyn till ett landsbygdsperspektiv inom en viss verksamhet, till exempel hos kommuner, regioner eller myndigheter. Landsbygdsperspektivet kan också ingå som en del i metoder för en bredare hållbarhetsbedömning. Ett näraliggande begrepp är landsbygdssäkring, eller "rural proofing" som det ofta benämns inom forskning. Regeringen använder benämningen metodik för landsbygdsanalys och konsekvensbedömningar.

Landsbygdskommuner nära en större stad. Mer än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden. Majoriteten av kommunens befolkning har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.

Likvärdiga förutsättningar. Begreppet likvärdighet innebär att förutsättningarna inte nödvändigtvis behöver vara identiska överallt, utan kan anpassas efter lokala och regionala behov. För att uppnå detta är det av stor betydelse att nationella myndigheter har kunskap om och förmåga att utforma insatser utifrån lokala och regionala skillnader, till exempel genom användning av digitala lösningar.

Livskraftiga landsbygder: förutsättning och förmågor. Begreppet livskraftiga landsbygder ingår som en del i målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken. I Tillväxtverkets tolkning av begreppet menar vi att det måste finnas både förutsättningar och förmågor att utvecklas långsiktigt hållbart, om en plats ska kunna vara livskraftig. Förutsättningar kan till exempel handla om att det finns funktionella vägar, attraktiva bostäder och tillgänglig service. Förmågor kan handla om kompetens och handlingskraft - där betydelsen av människor och deras drivkraft är central. Vi menar också att det i livskraftiga landsbygder finns en långsiktig anpassningsförmåga till förändringar i omvärlden.

Mycket glesa landsbygdskommuner. Hela befolkningen bor i rurala områden. Hela befolkningen har mer än 90 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.

Territoriella perspektiv. Territoriellt perspektiv innebär att åtgärder och insatser, oavsett om de genomförs av nationella myndigheter, regioner eller andra organisationer, tar hänsyn till de varierande förutsättningarna mellan olika områden, inklusive landsbygder och städer, samt mellan olika typer av landsbygder eller städer. Dessa förutsättningar kan omfatta faktorer som befolkningssammansättning, näringslivsstruktur och geografiskt läge. Begreppet territoriellt perspektiv används ibland synonymt med platsbaserat perspektiv. Båda begreppen betonar vikten av dialog, kunskap och samverkan för att skapa effektiva och relevanta åtgärder. Ett närliggande begrepp är det geografiska perspektivet, vilket också betonar betydelsen av att beakta geografiska skillnader och förhållanden i utvecklingsinsatser

Urban norm. Urban norm innebär att städer ofta prioriteras över landsbygder när det gäller hur vi bedömer människor, platser och samhället. Städer förknippas vanligtvis med positiva egenskaper som modernitet, framgång och utveckling. För att bibehålla denna positiva uppfattning om städer måste det finnas en motsättning, vilket är landsbygden. Landsbygden associeras ofta med det traditionella, det konservativa och det långsamma för att kontrastera mot städernas framsteg och dynamik.⁴⁴.

⁴⁴ Tillväxtverket. "Metodstöd för livskraftiga landsbygder: Begrepp för landsbygder." Tillväxtverket. Tillgänglig på:

Bilaga 5. Vägledning för landsbygds- och skärgårdssäkring i Norrtälje kommun

Syftet med landsbygds- och skärgårdssäkring är att säkerställa likvärdiga förutsättningar för medborgare att arbeta, bo och leva, oavsett om de befinner sig i landsbygd-, skärgård, eller stadsområden genom att:

- a) Att identifiera och noggrant beskriva de väsentliga konsekvenserna av beslut för landsbygds- och skärgårdsområdena innan besluten fattas.
- b) Att öka synligheten och jämlikheten mellan landsbygds-, skärgårds- och stadsområden genom att framhäva landsbygds- och skärgårdsområdenas betydelse.
- c) Att förebygga eventuella negativa effekter för landsbygds- och skärgårdsområdena som kan uppstå till följd av beslut.
- d) Att öka den interna förståelsen och kunskapen om landsbygds- och skärgårdsområdenas unika förutsättningar och möjligheter.
- e) Att fungera som ett stöd för tjänstepersoner och beslutsfattare genom att tillhandahålla omfattande information och analyser för att fatta informerade beslut som gynnar både landsbygds-, skärgårds- och stadsområden.

Målet för landsbygds- och skärgårdssäkring

- a) Att landsbygds- och skärgårdsperspektivet införlivas som en självklar och integrerad del av den kommunala verksamheten. Det innebär att landsbygds- och skärgårdsområdenas unika behov och förutsättningar beaktas och prioriteras i alla beslut och åtgärder som vidtas av kommunen.

Vem ska landsbygds- och skärgårdssäkra och när?

Det är respektive nämnd som ansvarar för att landsbygds- och skärgårdssäkring sker. För att säkringen ska lyckas behöver den vara med redan från början av ärendet och sedan följa hela processen. Tjänstepersoner genomgår vägledningen i början av ett nytt ärende och diskuterar detta med förtroendevalda under ärendets gång. Detta innebär att både tjänstepersoner och förtroendevalda arbetar med landsbygds- och skärgårdssäkring. Genom förebyggande utvärdering kan ändringar göras innan ett beslut fattas.

Vägledning för landsbygds- och skärgårdssäkring är kommunövergripande och gäller därmed kommunens alla tjänstepersoner och förtroendevalda. Inom vissa

frågor och uppdrag kan det dock vara självklart att landsbygds- och skärgårdsperspektivet inte är aktuellt, varpå säkring inte är nödvändigt. Inom många frågor kan det däremot visa sig att landsbygds- och skärgårdsperspektivet är aktuellt efter att frågeformuläret genomförts och diskuterats, trots att det inte ansågs vara det i början av ärendet.

Stöd från näringsliv- och etableringsenheten

Att analysera hur kommunens arbete inom olika nämnder och förvaltningar påverkar landsbygds- och skärgårdsområdena ur olika perspektiv kan vara tidskrävande och svårt, åtminstone till en början när arbetet är nytt. Näringsliv- och etableringsenhetens tjänstepersoner svarar gärna på frågor om landsbygds- och skärgårdssäkring, eller stöttar arbetet på annat sätt. Till näringsliv- och etableringsenheten är även det kommunala landsbygdsrådet och skärgårdsrådet kopplade, se över om ditt ärende behöver förankras/skickas på remiss till råden.

Landsbygds- och skärgårdssäkringens arbetsgång

För att främja långsiktig hållbarhet bör vägledningen för säkring fungera som en bas för diskussioner om hur kommunens verksamhet kan bidra till utvecklingen av landsbygds-, skärgårds- och stadsområden. Genom att använda vägledningen som ett referensverktyg genom hela processen kan kvaliteten på landsbygds- och skärgårdssäkring säkerställas. Genom att genomföra och diskutera landsbygds- och skärgårdssäkring i nämnderna kan både tjänstepersoner och förtroendevalda få ökad förståelse för hur kommunen kan bidra till en hållbar landsbygd- och skärgård.

Arbetsgång:

1. Initiering av ett nytt ärende: tjänstepersonen ser över vägledning för konsekvensanalys.
2. Näringsliv- och etableringsenheten kontaktas om stöd behövs och/eller om landsbygdsråd, skärgårdsråd och/eller företagarföreningar ska inkluderas i en samrådsprocess.
3. Diskussion sker genom hela ärendet, i förvaltningar, nämnder och styrelser, av både tjänstepersoner och förtroendevalda.
4. Eventuella ändringar utifrån beslutets påverkan på landsbygds- och skärgårdsområdenas görs innan beslut tas.

Vägledning för konsekvensanalys

- Det ska klart framgå vad som ligger till grund för bedömningen, vetenskaplig kunskap, medborgardialog, platsbaserad kunskap eller annat.

- Det ska klart framgå hur den aktuella insatsen påverkar utvecklingen i landsbygds- och skärgårdsområdena av olika karaktär utifrån miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.
- Det ska tydligt framgå i vilken utsträckning aktörer/företag/människor i landsbygds- och skärgårdsområdena av olika karaktär bidrar till/tar del av den aktuella insatsen? Bedöm särskilt om det finns behov av att anpassa insatsen efter särskilda förutsättningar i landsbygds- och skärgårdsområden.
- Det ska tydligt framgå hur landsbygds-, skärgårds- och stadsområden av olika karaktär hanteras likvärdigt.
- Det ska vara tydligt i underlaget att ärendet vilar på relevant och aktuell kunskap om landsbygds- och skärgårdsområdena av olika karaktär.

Exempel för konsekvensanalys landsbygd- och skärgård

Nedläggning av skola

Nedläggningen av skolan i/på [...] kan få betydande konsekvenser för både barn, föräldrar och samhället i stort. För det första kan längre resvägar för barn och föräldrar uppstå, vilket inte bara innebär en ökad tidsåtgång utan också ökade kostnader för familjerna. Därutöver kan nedläggningen resultera i en försämrad attraktivitet för området, vilket kan göra det mindre attraktivt för småbarnsföräldrar att flytta dit. Detta kan leda till minskad inflyttning och på lång sikt minska befolkningsunderlaget för skolorna i området.

Utöver de direkta konsekvenserna kan beslutet också medföra följdkostnader för kommunen. Skolskjutsar till andra skolor och eventuella investeringar i ombyggnationer av mottagande skolor kan bli nödvändiga, vilket innebär ökade kostnader. Dessutom kan behovet av mer personal i de mottagande skolorna uppstå för att kunna hantera den ökade elevvolymen.

Ekonomiska aspekter bör också beaktas då nedläggningen kan medföra kostnader för kommunen om den nedlagda skolan står tom eller måste rivas. Dessa kostnader kan belasta kommunens budget och resurser på sikt.

Slutligen kan nedläggningen ha långsiktiga effekter på bygdens attraktivitet och samhällsutveckling. En minskad skolnärvaro kan påverka företagande, fastighetspriser och den allmänna livskvaliteten i området, vilket i sin tur kan ha konsekvenser för hela samhället.

Ansvar, implementering och uppföljning

Berörda förvaltningar, nämnder och kommunala bolag ansvarar för att landsbygds- och skärgårdssäkring används i beslutsprocesser och beslut och att kommunen som helhet närmar sig målen med landsbygds- och skärgårdssäkring, det vill säga att landsbygds- och skärgårdsperspektivet blir en naturlig och integrerad del i hela den kommunala verksamheten samt att alla invånare ska ha förutsättningar att bo, verka och leva var de vill. I budgetprocesser och verksamhetsplaner ska det framgå hur verksamheten avser att använda sig av landsbygds- och skärgårdssäkring. Dessutom ska arbetet sammanfattas årligen i nämndernas och bolagens årsberättelser.